

Tasa-arvosuunnitelma

Johdanto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden täydennys (63/011/2015) sisältää veloitteen koulukoh- taisten toiminnallisten tasa-arvosuunnitelmien laatimisesta. Tasa-arvosuunnitelman on tarkoitus olla kou- lun työkalu, joka tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä ja järjestelmällisen tasa-arvotyön tekemistä koulun arjessa oppilaiden ikään sopivalla tavalla. Suunnitelman taustalla on ajatus siitä, että opetuksen tulisi olla sukupuolitietoista, yhdenvertaisesti kannustavaa sekä tytöille että pojille ja samalla lisätä tietoi- suutta ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Samalla työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyö- kumppaneiden valinnassa olisi pyrkimyksenä tunnistaa ja muuttaa sukupuolittuneita asenteita.

Opetushallitus on julkaissut oppaan *Tasa-arvotyö on taitolaji*, jonka avulla asiaan voi perehtyä tarkemmin. Opas löytyy osoitteesta http://www.oph.fi/julkaisut/2015/tasa_arvotyö_on_taitolaji.

NANUN KOULUN TASA-ARVOSUUNNITELMA

Tasa-arvotyön vastuhenkilöt, tasa-arvotyöryhmä

Tasa-arvosuunnitelman pohjan laativat opettajat Mari Aalto, Paula Kajaan ja Antti Virtanen. Koulun henki- löstö ja oppilaskunta antoivat omat kommenttinsa suunnitelmaan, minkä jälkeen yhteisöllinen oppilashuo- lto käsitteli ja viimeisteli sen nykyiseen muotoon. Asiakirjaa on tarkoitus edelleen muokata ja täydentää tarpeen mukaan. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä vastaa suunnitelman tarkistamisesta.

Tavoite työskentelylle, tasa-arvoinen koulu

- Tuodaan tasa-arvokysymykset kaikkien opettajien sekä muun henkilökunnan tietoisuuteen ja osaksi arkista toimintaa.
- Tuodaan tasa-arvokysymykset oppilaiden tietoisuuteen ja kannustetaan yhdenvertaisuuden arvos- tamiseen.
- Tasa-arvosuunnittelun lähtökohdissa kiinnitetään huomiota 1) **oppilasvalintoihin**, 2) **opetuksen jär- jestämiseen**, 3) **oppimiseroihin**, 4) **opintosuoritusten arviointiin** ja 5) **sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen**.
- Tasa-arvo ei tarkoita samaa kuin sukupuolen unohtaminen. Oppilaita tulee tukea kasvussa heidän omaan suuntaansa (nainen, mies, transsukupuolinen, sukupuoliaton), koska kasvun tukeminen ei poista koulun tasa-arvoista toimintaa.
- Keskinäinen kunnioitus joka tilanteessa kaikkien kesken.
- Erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksyminen.
- Kodin ja koulun yhteistyö tasa-arvokasvatuksessa.
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen tasa-arvokasvatus.

Selvitys koulun tasa-arvotilanteesta

- Tehdään määräajoin kyselykartoitus sukupuolten tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta oppilaille ja henkilökunnalle.
- Kartoituksen tekemisestä vastaa koulun arviointitiimi. Sen avulla selvitetään mm.
  - minkälainen on koulun ilmapiiri
  - miten opetuksessa ja arvioinnissa tasa-arvo toteutuu
  - miten tasa-arvo huomioidaan opinto-ohjauksessa, opetusmateriaalien valinnassa, oppilas- valinnoissa, valinnaisaineryhmissä
  - miten huomioidaan sukupuolten väliset oppimiserot
  - miten yleistä on sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän kokeminen
  - mitkä asiat edistävät/estävät tasa-arvon toteutumista

- miltä fyysinen ympäristö näyttää sukupuolinäkökulmasta
- miten toteutuu sukupuolittietoinen opetus.

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Tasa-arvokasvatuksen toteuttamisen vinkkilista oppiaineittain ja ikäryhmittäin:

- **Tasa-arvon edistäminen oppiaineittain Nanun koulussa:**

- Äidinkieli ja kirjallisuus (sisältää suomen toisena kielenä)
  - Valitaan tekstit ja työtavat niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.
  - Opettaja tutustuttaa oppilaita teksteihin, joissa sukupuoliroolit ovat jotain muuta kuin stereotyyppisiä toistavia. Kirjallisuudessa on esimerkkejä moninaisista perheistä, kuten sateenkaari-perheistä.
  - Draamapedagogisissa menetelmissä pyritään jaottelemaan rooleja neutraalisti.
  - Poikien ja tyttöjen lukuinnostuksen virittäminen ja säilyttäminen peruskoulun päättöluokille saakka tarjoamalla monipuolisesti erityyppistä luettavaa.
  - Kartoitetaan sukupuolta ja sukupuolen moninaisuutta käsittelevää sanastoa ja kiinnitetään huomiota opettajien ja oppilaiden kieleen, normittaako se stereotyyppisiä.
  - Vuorovaikutustaitojen ja hyvien tapojen opettelu yhteydessä voidaan analysoida sellaisia yleisiä sanontoja kuten ”Naiset ensin”, ”Pojat on poikia” jne.
  - Tarkastellaan kirjallisuuden, elokuvien, taiteen ja median tarjoamia kuvauksia sukupuolirooleista, stereotyyppisistä, työnjaosta ja ammateista. Perinteisille nimikkeille kuten virkamies, asiamies, nimismies ja lakimies voidaan keksiä vaihtoehtoja. Tutustuttaessa kirjallisuuden lajeihin tai historiaan voidaan tarkastella sukupuolirooleja.
  - Erityistä huomiota voidaan kiinnittää sukupuolten tasa-arvoa edistävään kielenkäyttöön niin puhe- kuin kirjoitustehtävissä.
  - Kaunokirjallisuus ja elokuvat tarjoavat hyviä mahdollisuuksia eläytyä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien lasten kokemusmaailmaan.
- Uskonto/elämänkatsomustieto
  - Kiinnitetään erityistä huomiota tasa-arvon eettiseen taustaan ja kannustetaan oppilaita tuomaan omat näkökulmansa esille ja perustelemaan ne.
  - Kannustetaan oppilaita tarkastelemaan koulua, yhteiskuntaa ja koko maailmaa avoimesti ja kriittisesti.
  - Opetuksessa voidaan pohtia, mistä sukupuolten tasa-arvoa kyseenalaistavat ja sukupuolen moninaisuutta halveksivat, yhteiskunnalliset asenteet syntyvät, mitä seurauksia niillä on, ja miten yhteiskuntamme voi muuttua tasa-arvoisempaan suuntaan.
  - Opetuksen lähtökohta on oman katsomuksellisen identiteetin rakentumisen tukeminen, jolloin myös sukupuolen moninaisuus on luontevasti esillä.
  - Oppilas harjaantuu ottamaan toiset huomioon sekä kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.
  - Käsitellään YK:n yleismaailmallista ihmisoikeusjulistusta ja erityisesti lasten oikeuksia.
  - Ohjataan oppilaita kohtaamaan toisia ihmisiä ja moninaisuutta sekä perustelemaan tekojaan eettisesti ja toimimaan syrjinnän vastaisesti.
  - Käsitellään perheen rooleihin ja sukupuoleen liittyviä aiheita, erityisesti naisten ja tyttöjen asemaa eri kulttuureissa ja eri aikoina.
  - Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvän eettisen ajattelun ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

- Ympäristöoppi
  - Oppiaine mahdollistaa sukupuolistereotyyppien tutkimisen lasten kokemusmaailman kautta.
  - Ympäristöopissa tasa-arvoa edistetään kannustamalla ja mahdollistamalla tyttöjen ja poikien tasapuolinen tutustuminen aineen tiedonaloihin.
- Matematiikka
  - Tuetaan erityisesti tyttöjen itseluottamusta matemaattisten ongelmien ratkaisussa.
    - Erityisesti yhteistoiminnallisesti ratkaistavien avoimien ongelmien on todettu ylläpitävän tyttöjen matemaattista mielenkiintoa.
  - Korostetaan matematiikan tärkeyttä työelämässä.
- Kuvataide
  - Voidaan tutkia lelujen sukupuolittuneisuutta esimerkiksi muotoilun, värien ja mainonnan osalta.
  - Nykyisten ulkonäkönormien tutkiminen ja niiden vertailu eri aikojen ja eri kulttuurien näkökulmasta.
  - Sukupuolten esittämistavat eri aikojen taiteessa, mainonnassa ja muodissa.
  - Muotoilu ja arkkitehtuuri tasa-arvonäkökulmasta.
  - Brändien sukupuolittuneisuus.
- Käsiyö
  - Tuetaan oppilaiden mielikuvaa käsityöstä sukupuolineutraalina oppiaineena.
  - Opetus suunnitellaan siten, että oppiaine sisältää tasapainoisesti teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja, sisältöjä ja materiaaleja.
  - Luodaan positiivinen kuva eri ammateista eikä korosteta perinteistä sukupuolisidonnaisuutta.
  - Opetustilanteissa oppilaita ohjataan tasapuolisesti.
- Musiikki
  - Opettajan tulee varmistaa, että erilaiset soittimet ja roolit jakautuvat luokassa tasaisesti, ilman sukupuolittuneita ennako-odotuksia.
  - Oppilaita kannustetaan rohkeisiin soitinvalintoihin sukupuolesta riippumatta.
  - Musiikin kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota musiikin sukupuolittuneisuuteen.
  - Tarkastellaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin sisältämiä sukupuolinormeja (esim. naissäveltäjät sekä kokemukset siitä, että joku musiikki on erityisesti miesten tai naisten musiikkia).
- Liikunta
  - Tarjotaan monipuolisia liikkumismahdollisuuksia kaikille, eikä siinä erotella tyttöjen ja poikien liikuntalajeja.
  - Opettaja pitää huolta siitä, että kaikki kokevat osallistumisen mielekkääksi ja turvallisiksi myös sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta riippumatta.
  - Opettajan on hyvä tunnistaa liikuntakulttuurin sukupuolittuneita rakenteita, toimintamalleja ja stereotyyppioita sekä purkaa niitä oppilaiden kanssa keskustellen.
  - Opetusryhmiä voi jakaa joustavasti tavoitteiden mukaan opetusresurssit ja turvallisuusnäkökohdat huomioonottaen. Liikunnan sukupuolittunut opetus vähentää sukupuolivähemmistöihin kuuluvien oppilaiden kouluvihiä.
  - Liikunnan tulee olla fyysisesti samantasoista sukupuolesta riippumatta.
- Oppilaanohjaus
  - Oppilaanohjauksen tavoitteissa korostuvat opiskeluvälmiuksien ja -taitojen kehittyminen sekä kasvava vastuunotto koulutyöstä.
  - Opettajien on tärkeää tunnistaa koulun arjessa ilmeneviä sukupuolittuneita oppilaiden vastuullisuuteen, toiminnallisuuteen, kykyihin ja kiinnostuksiin liittyviä oletuksia.

- Tutustuttaessa eri ammatteihin on tärkeää huomioida se, ettei toiminta vahvista sukupuolistereotypioita, vaan purkaa niitä.
- Tyttöjä ja poikia tulee kannustaa valitsemaan TET-paikkansa niin, että he pääsevät tutustumaan työpaikkoihin, joissa toinen sukupuoli on enemmistönä.
- TET on ajoitettava ennen koulutusvalintoja tehtäväksi, jotta se olisi merkityksellinen sukupuolijakojen purkamisessa.
- Yhteiskuntaoppi
  - Ohjataan oppilaita toimimaan moninaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.
  - Ohjataan havaitsemaan sellaisia asioita, jotka estävät tai edistävät tasa-arvon toteutumista.
  - Analysoidaan koulun ja oman elinpiirin sukupuoleen liittyviä stereotypioita ja rakenteita.
  - Harjoitellaan sukupuolijärjestelmien (hierarkiat, roolit, sukupuolten väliset suhteet, työnjako, valta, naisten kansalaisoikeudet, tyttöjen ja naisten koulutus) havainnointia tilastojen tai media-aineistojen avulla tuntuman saamiseksi sukupuolijärjestelmien moninaisuuteen.
  - Tutustutaan joihinkin sukupuolten tasa-arvon ja epätasa-arvon ilmentymiin suomalaisessa yhteiskunnassa (esim. palkkataso, johtajuus ja eliniänodote), Euroopan unionissa ja globaalisti.
  - Tutustutaan muutamiiin tasa-arvon edistämiskeinoihin ja harjoitellaan tasa-arvoa edistävien aloitteiden tekoa ja vaikuttamista koulussa, kunnassa ja laajemminkin yhteiskunnassa, myös kansainvälisissä verkostoissa.
- Historia
  - Käydään läpi sukupuolten tasa-arvon kehitystä ja nykytilaa.
  - Pohditaan miten sukupuoli on määrittänyt historiallisten toimijoiden liikkumatilaa eri aikoina.
  - Naisten ja lasten elämää eri aikoina voidaan tarkastella kerronnan, roolileikkien, draaman ja kuvataiteen keinoin ja täten kehittää historiallista empatiakykyä.
  - Mikrohistoriallisen tarkastelun kautta voidaan esittää myös naiset historian aktiivisina osapuolina ja haastaa perinteistä ”suurmiesthistoriaa”.
- Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
  - Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa vahvistetaan oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella ja rohkaistaan oppilaita tekemään aidosti itseä kiinnostavia kielivalintoja sukupuolesta riippumatta.
  - Käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käytetään vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja kuten leikkejä, lauluja, pelejä, draamaa, sosiaalisia verkostoja ja kansainvälisiä yhteyksiä.
  - Kyseenalaistetaan vallitsevia käsityksiä siitä, että tytöt oppivat paremmin kieliä kuin pojat. Kannustetaan oppilaita eri kielten opiskeluun sukupuolesta riippumatta.
  - Opitaan tunnistamaan kohdekielen sukupuolittuneita rakenteita ja sanastoa. Opetellaan myös sukupuolen moninaisuudelle tilaa antavia persoonapronomineja (hon, han → hen; she, he → ze) sekä sukupuolineutraaleja ja naisten siviilisäätystä määrittelemättömiä puhuttelusanoja (Mr, Ms, Mrs → Mx).
- Fysiikka ja kemia
  - Tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia soveltaa oppiaineita erilaisissa, erityisesti arkielämän yhteyksissä sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan ja kemian osaamista, jotta molempien sukupuolien kiinnostuksen aiheet tulee huomioitua.
  - Annetaan positiivinen ja sukupuolineutraali kuva ainetta koskevista ammasteista joissa perinteisesti sukupuolijakauma on vääristynyt.

- Biologia
  - Biologiassa tutustutaan ihmisen sukupuolen muodostumisen perusteisiin sekä seksuaalisuuden eri muotoihin.
- Maantieto
  - Maantiedossa pohditaan tasa-arvon ilmentymistä muissa kulttuureissa.
  - Pohditaan miten tasa-arvo vaikuttaa valtion väestörakenteeseen ja köyhyyteen.
- Terveystieto
  - Tasa-arvoon ja sukupuoleen liittyvät kysymykset ovat keskeinen osa oppiaineen sisältöjä.
  - Terveysten edistäminen ja terveyserot sukupuolen näkökulmasta.
  - Sukupuolivähemmistöihin tutustuminen.
- Kotitalous
  - Tasapuolinen osallisuus ja työnjako sukupuolesta riippumatta.
  - Oppitunneilla on mahdollisuus vaikuttaa oppilaiden tulevaisuuden asenteisiin ja purkaa esimerkiksi kotitöiden sukupuolittuneisuutta.
- **Tasa-arvon edistäminen ikäryhmittäin Nanun koulussa**
  - 1.—2. vuosiluokka
    - Oppilas alkaa rakentaa omaa identiteettiään oppijana ja kouluyhteisön jäsenenä.
    - Oppilaita opetetaan tunnistamaan sukupuoleen liittyviä odotuksia ja luuloja.
    - Oppilaita kannustetaan rohkeuteen siinä, että he voisivat vapaasti toteuttaa mielenkiinnon kohteitaan, ilman sukupuolisuuden stereotyyppisiä rajoituksia.
    - Tuetaan hyvää koulukaveruutta kaikkien sukupuolien kesken.
    - Pohdittavaksi:
      - Onko tilanteita, joissa ryhmäjako on sukupuolen perusteella ehdottoman tarpeen? Miksi?
      - Miten kannustetaan oppilaita itsenäisiin ja rohkeisiin valintoihin?
      - Kasvaako kaikista tytöistä naisia ja pojista miehiä?
  - 3.—6. vuosiluokka
    - Opettaja kohtaa monenlaisissa kehitysvaiheissa olevia varhaismurrosikäisiä oppilaita.
    - Opettajan on tärkeä etsiä luontevia ja kannustavia työtapoja oppilaiden kasvun ja kehityksen käsittelyyn.
    - Oppilaat alkavat tiedostaa selkeämmin oman sukupuoli-identiteettinsä.
    - Riskinä on, että ystävyysuhteet tyttöjen ja poikien välillä seksualisoitetaan.
    - Tämä ikäkausi on otollista aikaa vahvistaa oppilaiden tasa-arvo-osaamista.
    - Oppilaiden pitää oppia arvioimaan, kohdellaanko tyttöjä ja poikia yhdenvertaisesti.
    - Koulussa pitää ottaa esiin epätasa-arvon kokemuksia ja niiden pohjalta muokata toimintatapoja.
    - Pohdittavaksi:
      - Millaista sukupuolikuvaa oppimateriaalit välittävät?
      - Saavatko tytöt yhtä paljon puheenvuoroja kuin pojat?
      - Miten tuen oppilasta, joka ei identifioitu vain yhteen sukupuoleen?
  - 7.—9. vuosiluokka
    - Oppilaiden väliset kehityserot alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttaa koulutyöhön.
    - Oppilaan tulisi osata tunnistaa sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä ja syrjintä.
    - Oppilaalle neuvotaan, mistä hän saa tarvittaessa erityistä apua, tukea ja neuvontaa.
    - Käsitys sukupuoli-identiteetistä on jo vahva, mutta se voi vielä joillakin oppilailla muuttua.

- Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy kiusaamista, seksuaalista häirintää, sukupuoleen perustuvaa häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää.
  - Pohdittavaksi:
    - Kasvaako oppilaistani tasa-arvotoimijoita?
    - Miten rohkaista oppilaita tekemään epätyypillinen koulutusalan tai ammatin valinta?
    - Mitä erityistä sukupuoli- ja tasa-arvotietoisuus tarkoittaa omassa oppiaineessani?
- Monialainen oppimiskokonaisuus sukupuolten tasa-arvosta voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavista aineksista:
  - Toteutetaan yhteistoiminnallisia sukupuolta ja tasa-arvoa käsitteleviä oppimistehtäviä.
  - Tutkitaan tasa-arvon käsitettä.
  - Otetaan selvää koulun ja sen lähialueen ammateista ja rikastetaan oppilaiden käsityksiä niistä.
  - Tutustutaan demokratian ideaan käytännössä.
  - Tehdään piirroksin ja tarinoin näkyväksi, millaisiksi oppilaat ajattelevat tytöt ja pojat.
  - Kootaan oppilaiden käsityksiä siitä, miten sukupuolten tasa-arvo toteutuu.
  - Tutkitaan tasa-arvotilastoja ja tehdään niistä graafisia esityksiä.
  - Minielämäkerrat eri alojen tasa-arvopioneereista.
  - Tehdään yhteistyötä sopivan kansalaisjärjestökumppanin kanssa.
  - Turvataitokasvatus.
  - Tutustutaan mainonnan, markkinoinnin ja sosiaalisen median luomiin mielikuviin sukupuolirooleista.
  - Hankitaan monipuolista tietoa vähemmistöistä.
  - Tutkitaan sukupuolirooleiltaan perinteisiä kirjoja, pelejä ja elokuvia.
  - Vietetään Minna Canthin eli tasa-arvon päivää 19.3.
  - Teemapäivä, jossa oppilailla osuus myös suunnittelussa.
- Maahanmuuttajille järjestettävä perusopetuksen valmistava opetus
  - Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevien oppilaiden osalta on tasa-arvoasioissa otettava erityisesti huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Oppilaan opetusjärjestelyt suunnitellaan ja opetusta eriytetään hänen ikä- ja kehitysvaiheensa mukaisesti.
  - Opettaja ottaa tasa-arvokysymykset aktiivisesti käsittelyyn ja opettaa sukupuoleen ja tasa-arvoon liittyvää sanastoa.
  - Opettaja luo omalla esimerkillään oppilaille turvallisen ilmapiirin toimia sukupuolirooleista vapaina. Joukossa saattaa olla myös oppilaita, joiden kulttuuritausta ohjaa eri sukupuolille soveltuvaa käyttäytymistä. Opettajan on hyvä toimia tällöin sensitiivisesti.
  - Oppilaalla tulee olla koulussa hyvä ja turvallinen olo. Koulu ja opettaja puuttuvat valmistavan opetuksen ryhmissä ilmeneviin tasa-arvo-ongelmiin, jos niitä ilmenee.
  - Oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa käsitellään sukupuolten tasa-arvoa ja sen keskeyttä suomalaisessa yhteiskunnassa. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtaaminen. Opettaja tutustuu avoimin mielin kuhunkin perheeseen ilman ennako-olettamuksia liittyen perheen taustakulttuurin tasa-arvokäsityksiin.
  - Oppilaanohjaus: Opettajien tulee tiedostaa, että eri kulttuureista tulevien oppilaiden kodeissa on suomalaisesta kulttuurista poikkeavia käsityksiä tyttöjen ja poikien rooleista ja odotuksista heidän koulunkäynnilleen. Huoltajat saattavat vaikuttaa huolettomammilta pohtiessaan tyttöjen koulunkäyntiä kuin poikien. Tyttöjen oppimisvaikeuksia ei välttämättä mielletä yhtä vakaviksi kuin pojilla. Odotukset tyttöjen tulevaisuudelta saattavat liittyä ko-

din perustamiseen eikä opiskelua nähdä merkittävänä. Poikien kohdalla saattaa toisaalta olla epärealistisia odotuksia tulevaisuuden ja koulun suhteen.

- Liikunta: On huomioitava, että samankin sukupuolen kanssa toimimisessa on kulttuurisia eroja, jotka ilmenevät riisuutumisesa ja suihkuilanteissa. Tilanteen ymmärtäminen ja hienovarainen suhtautuminen sekä kaikesta huolimatta rohkaisu yhteisiin toimintatapoihin auttaa lieventämään tilanteen jännitystä ja vähentää poissaoloja liikuntatunneilta. Aluksi esim. mahdollisuus käydä suihkussa muun ryhmän jälkeen auttaa tottumaan riisuutumisesa koulun pukuhuoneissa

Seuranta ja arviointi

- Tasa-arvotyötä tehdään luokissa jo nykyisellään kattavasti.
- Tilannetta seurataan ja arvioidaan kyselykartoituksen avulla tarpeen mukaan.

Tiedottaminen ja jalkauttaminen

- Henkilökunnalle jaetaan oppiaineittainen vinkkilista, jossa on kerrottuna pääkohdat koulun tasa-arvotyöstä.
- Vinkkilista on Pedanetin virtuaalisessa opehuoneessa, jossa se on koko henkilökunnan luettavissa.
- Tasa-arvosuunnitelma on osa koulun oppilashuoltosuunnitelmaa, joka on liitettyä koulun kotisivulle.

Seksuaaliseen häirintään puuttuminen

- Seksuaalinen häirintä on kiusaamista ja siihen puututaan koulussamme KiVa-toimintamallin mukaan.
- Kun seksuaalista häirintää esiintyy, otetaan yhteyttä KiVa-tiimin puheenjohtajaan, jonka jälkeen tiimi pohtii, miten ja millä kokoonpanolla asiaa lähdetään hoitamaan.

Muuta huomioitavaa tasa-arvoon liittyen

- Huomioidaan kasvatuksessa yleiset käytöstavat ja kohteliaisuus.
- Henkilökunnan koulutus.
- Henkilökunnan asenne.
  - Herkkyys ja ymmärrys tunnistaa oppilaat yksilöinä.
  - Myönteinen suhtautuminen moninaisuuteen.